

JÓ GYAKORLATOK

AZ OKTATÁS SZAKASZAI KÖZÖTTI ÁTMENETEKHEZ

EFOP-3.1.7-16-2016-00001
Esélyteremtés a köznevelésben

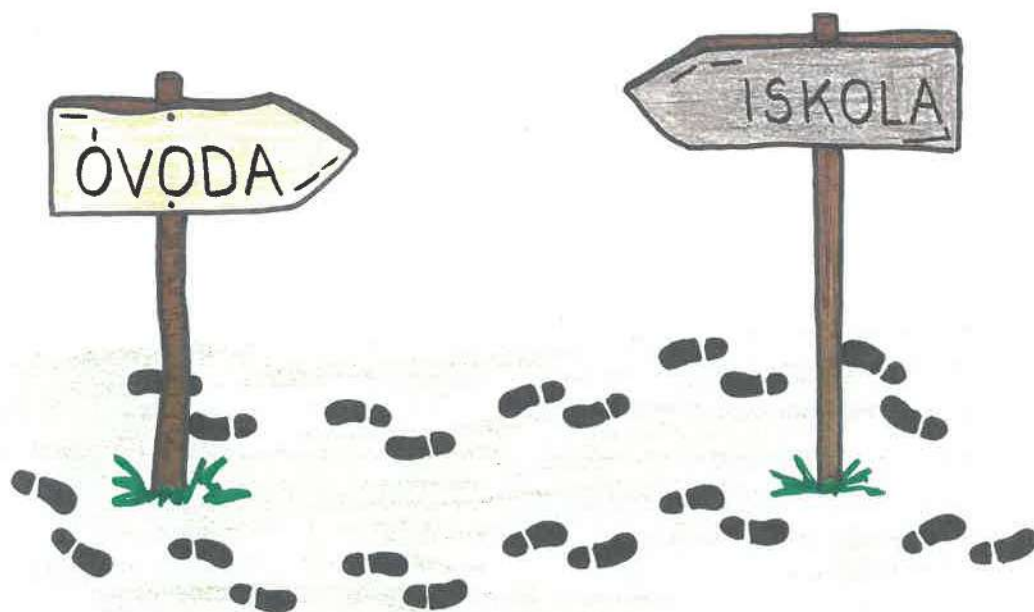
MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Hajdúdorogi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

„Ovi-suli játékos képességfejlesztés”

A hatodik életévüket betöltött, de általános iskolai tanulmányaikat még meg nem kezdő óvodások iskolai előkészítését támogató, egyéves programsorozat

- ▶ Az intézmény címe: 4087 Hajdúdorog, Tokaji út 5.
- ▶ Telefon: (+36-52) 572-007
- ▶ E-mail: mora.hajdudorog@gmail.com
- ▶ Intézményvezető: Mislovics Andrea

1. Bevezetés

A Hajdúdorogi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Iskola a város legnagyobb alapfokú oktatási intézménye. Az iskola alsó tagozata és az 5. évfolyam két, a 6., 7. és 8. évfolyam három párhuzamos osztállyal működik. A város központjában lévő iskolában a tanítás két épületben zajlik. A patinás líceum falai sok nemzedék oktatását követték már nyomon, az épület maga is a történelem egy szelete, míg az új épület a zsongó modern kori iskola világát jelképezi.

Pedagógiai munkánk a gyermeki nyitottságra, fogékonyságra, érdeklődésére és aktivitásra épít. Az egyéni sikerek reményében az értékes személyiségvonások megerősítésére, kialakítására törekszünk az életkori sajátosságok figyelembevételével. Iskolánk természetes befogadó közege minden tanulónak, egyéni adottságaitól, képességeitől, fejlődési ütemétől függetlenül mindenki előtt nyitva áll. Pedagógiai tevékenységünk célja a gyermeki személyiség kiegyensúlyozott, sokoldalú fejlesztése, illetve az, hogy tanulóink meggyőződésévé tegyék a valódi emberi értékek választását, követését és az érvényesülésükre való törekvést. Érezzék, hogy ezúton válhatnak művelt, szabad, gazdag személyiséggé, alkotásra képes emberré. Élmény-

szerű tanulással tesszük érdekeltté és aktívvá a tanulókat az ismeretszerzésben. Kooperatív tanulási technikák alkalmazásával fejlesztjük a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkézségét.

A tehetséggondozás keretében tanítási óráinkon is érvényesül a differenciált és egyéni foglalkoztatás, az egyéni kutatómunka, a prezentációk és kiselőadások ösztönzése.

A tanítási órákon kívül szakkörökkel, differenciált képességfejlesztő foglalkozásokkal, szabadidős lehetőségekkel, diákönkormányzati programokkal, vetélkedőkkel, rendezvényekkel tesszük színesebbé tanulóink mindennapjait, melyek fakultatív módon elérhetők a tanulók érdeklődési körének megfelelően.

Nevelőtestületünk elsődleges célja, hogy felkészítse és képessé tegye tanulóinkat a sikeres továbbtanulásra. Az elmúlt évek pályaválasztási statisztikája igazolja munkánk eredményességét.

Az „Ovi-suli” program szükségessége

Pedagógiai tapasztalataink alapján arra jutottunk, hogy az iskolánkba lépő gyermekek között szélsőségesen nagyok a fejlődésbeli különbségek. A kisiskolások 15-30%-a esetében az iskolakezdés nem zavartalan, amire erőteljes hatással van a családok szociokulturális helyzete. Az iskolánkba magas számban érkező hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek lemaradásai az átlagosnál is nagyobb mértékűek. Esélyteremtő intézményként az alábbi jó gyakorlat keretében alkalmazott esélyteremtő módszerekkel csökkentjük hátrányaikat.

Iskolánk tanulóinak 10%-a hátrányos helyzetű, több mint 20%-a halmozottan hátrányos helyzetű, 5%-a sajátos nevelési igényű, 15%-a pedig beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd.

Iskolánk az EFOP-3.1.7-16-2016-00001 azonosító számú, „Esélyteremtés a köznevelésben” elnevezésű kiemelt projekt keretében módszertani partnerintézményként fogadja azokat a pedagógushallgatókat, akik nyitottak az esélyteremtő módszertanra és a differenciált, személyközpontú nevelés-oktatásra.

2. A jó gyakorlat rövid leírása (illeszkedése az intézmény pedagógiai programjához)

Az óvodából az iskolába való átmenet a gyermekek többségének életében törést jelent:

- Megváltozik a gyerekcsoport összetétele.
- Megváltozik az őt körülvevő felnőttek személye.
- Új, kevésbé ingergazdag környezetbe kerül.
- A teljesítménycentrikusság miatt sokkal direkttebbé válnak a nevelési-oktatási módszerek.
- A foglalkozások ritmusa és a napirend, illetve a tevékenységi struktúra nem igazodik a gyermek életkorához.
- Az iskolai oktatás tartalma nem alapoz az óvodában elért fejlettségi szintre.

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakaszában ezért feladatunk, hogy az iskolába lépő tanulóknak óvjuk és továbbfejlesszük a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot, hogy rugalmasan vezessük át őket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe, valamint hogy fogékonyá tegyük őket saját környezetük, a természet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt.

Iskolánk teret ad a kisiskolások játék és mozgás iránti vágyának, segíti természetes fejlődésüket, érésüket. A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló, izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal – fejlesztjük az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetítjük az elemi ismereteket, új szokásokat alakítunk ki.

3. A jó gyakorlat részletes bemutatása

3.1. A jó gyakorlat címe

„Ovi-suli játékos képességfejlesztés”

3.2. A jó gyakorlat célja

Az „Ovi-suli” célja, hogy a szervezeti és személyi feltételek megváltoztatásával, tanítás-, tanulásszervezési és módszertani eljárások alkalmazásával folyamatossá és zökkenőmentessé tegyük az óvodából az iskolába való átmenetet, miközben intenzívebbé és eredményessé válik a tanulói képességek fejlesztése és a személyiség kibontakoztatása. A program egy éve alatt felkészítjük a gyerekeket a konkrét műveleti gondolkodásra és az ehhez szükséges eszközök kialakítására. A folyamat eredményeként képessé válnak az önálló tanulásra.

3.3. A jó gyakorlat tartalmi leírása

Csoportlétszám: max. 12 fő

Életkor: 6 év

Didaktikus módon több képességgörre bontjuk a tanulókat jellemző képességeket. Igyekszünk minden képességgörhöz, illetve részképességhez olyan gyermeki tevékenységeket választani, amely konkrét módon meg tudja ragadni az adott képesség lényegét és szerepét a tanuló fejlődésében, főként az iskolai követelményekhez való alkalmazkodásban. Az általunk tudatosan befolyásolt tevékenységeket az óvodás belső lelki eseményként, játékkihívásként éli meg, ami elősegíti személyiségének egy dinamizált területét magasabb pszichikus szintre emelni.

A foglalkozások 60 percesek, és heti egy alkalommal zajlanak az óvodások részvételével.

Az „Ovi-suli”-ban fejleszteni kívánt készségek:

- beszéd és nyelvi funkciók (beszédmotorika, artikuláció, szókinccs, grammatika, beszéd-megértés, beszédészlelés és verbális emlékezet);
- mozgás (nagymozgások, egyensúlygyakorlatok, finommotorika, szem-kéz, szem-láb koordináció);
- grafomotorika;
- tájékozódás testen, síkban, térben, időben (testséma, testfogalom);
- vizuális képességek (vizuális percepció, vizuális emlékezet);
- intermodalitás (keresztcsatornák működése);
- emlékezet (rövid és hosszú távú emlékezet, kreativitás);

ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET

- számolás (számsor és számfogalom ismerete);
- gondolkodás: általános tájékozottság, speciális témában való tájékozottság, problémamegoldó gondolkodás, következtető gondolkodás.

Az „**Ovi-suli**” programot azok a gyerekek választhatják, akik már hatévesek, de szüleik és óvónők javaslata alapján még nem kezdik meg iskolai tanulmányaikat. Az óvodai csoporthoz hasonló környezetet alakítunk ki az iskolában is, amely tanév során nem változik. A tevékenységi rendszer alkalmazkodik a gyermekek terhelhetőségéhez, tűrőképességéhez.

Nagyon fontos eleme a programnak az egyéni fejlesztés, hiszen az egyes gyerekek egyéni készség-és képességszintje között több év fejlettségbeli eltérés is lehet, és ezekhez az egyéni különbségekhez az iskola egyre kevésbé tud igazodni.

Ezt a hiányt pótolja a játékos képességfejlesztés a hatodik életévüket betöltött, de iskolába még nem járó gyermekek esetében.

3.4. A jó gyakorlat újszerűsége

A jó gyakorlat az alábbi új elemeket tartalmazza:

- Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a leendő elsősök szülei gyermekük iskolába lépése előtt tájékoztatást kapjanak iskolakezdési koncepciókról.
- A foglalkozások iskolai környezetben zajlanak, ezzel is segítve a későbbi beilleszkedést.
- A foglalkozások az egész tanévet felölelik, ezáltal valódi megismerési folyamatról beszélhetünk mind a gyerekek, mind a szülők, mind a leendő pedagógusok részéről.
- A programunkba gyermekmegfigyelési eljárásokat építettünk be, melyekkel különböző képességterületek feltérképezését végezzük. Ez jó alapot és segítséget ad a legideálisabb tanulásszervezés megválasztásához, és ha szükséges, a fejlesztőfoglalkozások megtervezéséhez.
- Törekszünk a szülőkkel való konstruktív együttműködésre. Rendszeres tájékoztatással – a segítségüket is kérve – igyekszünk kompenzálni a hátrányokat és enyhíteni a lemaradásokat.
- Igyekszünk kiszűrni a részképességekben elmaradt gyerekeket.
- A tanulás-tanítás és a fejlesztőmunka differenciáltan, a gyermek képességeinek, egyéni haladási ütemének megfelelően történik.
- Prevenció vagy korrekció céljából időben a megfelelő protokollt betartva, de hamarabb jutnak el a gyerekek a speciális fejlesztést végző szakemberhez.
- Megelőzzük a tanulási kudarcokat.

3.5. A jó gyakorlat eredményessége, problémamegoldása

A tevékenység módszertana:

- A beszédmotorika és az artikuláció fejlesztésére: fújó-szívó gyakorlatok; légzőgyakorlatok; az artikulációs izmok erősítése, nyelvgyakorlatok.
- A szókincs fejlesztésére: a passzív szókincs fejlesztése; szókincsfejlesztés utánmondással; a szókincs aktivizálása.
- A beszédészlelés fejlesztésére: adott hangra mozgás végzése; zajok felismerése, megkülönböztetése; szóismétlés sűgás alapján; szókigyó; hangokból szóalkotás; szavak hangokra bontása.

- A verbális emlékezet fejlesztésére: visszhangjáték; papagájjáték; Mit visz a kis hajó?; emelkedő elemszámú szavak visszamondása.
- A nagymozgások fejlesztésére: járás, futás, ugrás, mászás-kúszás különböző irányokba, irányváltotatással, különböző szélességű és formájú helyeken és tárgyakon.
- A finommotorika fejlesztésére: gyurmázás; papírhajtogatás; puzzle-játékok; mintarakás; papír-ceruza feladatok: rajzolás, festés, sablonok kiszínezése, sablonok nélküli színezés; gyöngyfűzés; tépés.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációra: labdajátékok; kugli; karikagyakorlatok; ugróiskola.
- A grafomotorika fejlesztésére: nagy felületek színezése; lendületes mozgás begyakorlása ecsettel.
- A testséma, testfogalom fejlesztésére: önmaguk és társaik megfigyelése; a testrészek funkcióinak tudatosítása; a testtudat további fejlesztésére: gyurmázás, körberajzolás, nyomatok készítése.
- A térérzékelés fejlesztésére: tárgyak kirakása instrukció alapján, viszonyítás saját testhez, tárgyakhoz.
- A nagymozgások fejlesztésére: kockaépítmények felépítése minta alapján; mozgássor reprodukálása; kopogás megfelelő sorrendben kockákon, poharakon, hanglapokon.
- A vizuális percepció fejlesztésére: felvágott formák összeillesztése; két hasonló tárgy, kép összehasonlítása; összefirkált ábrák átrajzolása.
- A memória fejlesztésére: tárgyak, képek, formák megjegyzése, kiválogatása a többi kép közül, kirakás.
- Keresztcsatornák működésének fejlesztésére: hallott hangszer hangjának egyeztetése képpel; látott kép egyeztetése hanggal; hátra, tenyérre, kézfejre rajzolt forma kiválasztása a formák közül; ritmikus sor kirakása mintakövetéssel: gyöngyfűzés, síkidomok sorozata; rajzolt minta folytatása.
- A rövid távú emlékezet fejlesztésére: felismerés, kötetlen felidézés.
- A hosszú távú emlékezet fejlesztésére: téri információ emlékezetben tartása és felidézése.
- A kreativitás fejlesztésére: képről történet kitalálása, formaalakítás manuálisan, majd rajzban.
- A számsor és számfogalom ismeretének fejlesztésére: mennyiségek megszámlálása, visszafelé számlálás, hozzárendelés, tárgyak segítségével matematikai műveletek végzése; a tő- és sorszámnevek elkülönítése.
- A gondolkodás fejlesztésére: egy problémára több megoldás keresése, egyedi ötletek és egyéni megoldásmódok, oksági viszonyok, összefüggések felismerése.

3.6. A jó gyakorlat dokumentációs rendszere

A jó gyakorlat dokumentálásához az alábbi produktumok készülnek el:

- a pedagógusok foglalkozástervei;
- a gyerekek által elkészített produktumok (feladatlapok, egyéni mérőlapok, színezők, egyéb kézműves produkciók).

4. Az adaptáció lehetőségei

4.1. Az adaptáció feltételrendszere (erőforrásigény, személyi és tárgyi feltételek)

A jó gyakorlathoz szükséges humánerőforrás:

- elkötelezett tanító, fejlesztőpedagógus;
- felső tagozatos segítő tanulók.

A pedagógusokkal szembeni elvárások

A pedagógus legyen képes:

- a tanulók egyéni adottságainak, készség- és képességszintjének felmérésére, esetleges kompenzációs területek felismerésére, személyiségének fejlesztésére;
- a tanulói csoportok, közösségek alakulásának támogatására;
- a pedagógiai folyamat megtervezésére;
- a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére az előzetes szókásrendszer, ismeretkör felhasználásával, az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével;
- az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák fejlesztésére;
- a tanulási folyamat szervezésére és irányítására.

A program sikeres megvalósításához elengedhetetlen, hogy a pedagógus elkötelezett legyen az esélyteremtés és érzékeny a hátrányos helyzetű tanulók élethelyzete iránt. Legyen képes hatékony, kooperatív szakmai együttműködésre.

4.2. Az adaptáció folyamata

I. Előkészítés:

1. kapcsolatfelvétel, igényfelmérés;
2. a célok (általános, konkrét) meghatározása.

Elvárt eredmény:

- kapcsolatfelvétel az intézmények között;
- egyeztetés az intézmények között;
- hajlandóság a hátránykompenzációra;
- az iskola vonzóvá tétele;
- az érintettek aktív részvétele.

II. A hospitálás megszervezése:

1. időpontegyeztetés;
2. a létszám egyeztetése;
3. iskolai team létrehozása (az intézmény bemutatása, a részt vevő nevelők, osztályok felkészülése, a technikai feltételek megteremtése).

Elvárt eredmény:

- az aktív részvétel feltételeinek megteremtése.

III. A hospitálás lebonyolítása:

1. fogadás;
2. vezetői szintű tájékoztató;
3. a jó gyakorlat bemutatása: egy vagy több foglalkozás meglátogatása;
4. megbeszélés: órák, foglalkozások elemzése, szakmai anyagok bemutatása.

Elvárt eredmény:

- sikeres, jó hangulatú hospitálási nap.

IV. A dokumentumok átadása:

Elvárt eredmény:

- a jó gyakorlat teljes dokumentációjának átadása (tanmenet, feladatlapok, egyéni mérőlapok, eszközjegyzék).

V. Az adaptáció megtervezése:

1. helyzetelemzés, jövőképzés;
2. a belső képzések rendszerének megtervezése, működtetése;
3. módszertani team működtetése;
4. az intézmény alapidokumentumainak felülvizsgálata; az intézményi PP, SZMSZ, IMIP ki-egészítése.

Elvárt eredmény:

- Az előkészítés alatt az intézményről derüljön ki, hogy mi jellemzi az 1. osztályosok fogadásával kapcsolatos meglévő gyakorlatát.
- A két iskola gyakorlatának összevetése révén, kapcsolódási pontok keresésével lehetőség nyílik a fejlesztési irány kijelölésére.

5. Összefoglaló

Az iskolába kerülő gyerekek egy részének az óvodából az iskolába való átmenet nem zökkenőmentes, törést jelenthet, hiszen mások lesznek a társaik, az őket gondozó felnőttek, a környezet, a foglalkozások. Az „**Ovi-suli játékos képességfejlesztés**” foglalkozássorozat ezt igyekszik megkönnyíteni. Ennek meghatározó eleme, hogy a foglalkozások **egy egész tanévet** felölelnek, így a gyermekek fokozatosan és alaposan megismerhetik azt a környezetet, ahová majd járni fognak, és azokat a pedagógusokat, akikkel a következő tanévtől együtt dolgoznak.

Az „**Ovi-suli**” átvezeti a kisgyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskola elsősorban tanulási tevékenységeibe. A gyermek teljes személyiségének és képességeinek fejlesztésére törekszik. Igyekszik folyamatossá és törésmentessé tenni az óvodából iskolássá válás folyamatát; felkészíteni a gyermekeket a műveleti gondolkodásra, képessé tenni őket az önálló tanulásra.